

PRZEPUŚCIĆ (371) *vb pf*

e jasne.

inf przepuścić (83). ◇ *fut 1 sg* przepuszczę (18). ◇ *2 sg* przepuścisz (8). ◇ *3 sg* przepuści (40). ◇ *1 pl* przepuścimy (1) *SarnStat*, przepuścimy (1) *OpecŻyw*. ◇ *2 pl* przepuściecie (1). ◇ *3 pl* przepuszczą (4). ◇ *praet 1 sg m* przepuściłem, -m przepuścił (4). ◇ *2 sg m* przepuściłeś, -eś, -ś przepuścił (12). ◇ *3 sg m* przepuścił (117). *f* przepuściła (4). *n* przepuściło (2). ◇ *1 pl m pers* -smy przepuścili (1). ◇ *2 pl* -ście przepuścili (1). *subst* -ście przepuściły (1). ◇ *3 pl m pers* przepuścili (14), [są przepuścili]. ◇ *plusq 3 sg m* był przepuścił (3). ◇ *3 pl m pers* byli przepuścili (1). ◇ *imp 2 sg* przepuść (13). ◇ *3 sg* niechaj przepuści (1). ◇ *1 pl* przepuścimy (1). ◇ *2 pl* przepuściecie (1). ◇ *con 1 sg m* przepuściłbych, bych przepuścił (4). ◇ *2 sg m* byś przepuścił (2). ◇ *3 sg m* by przepuścił (19). ◇ *2 a. 3 sg m* by przepuścił (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy przepuścili (1). ◇ *2 pl m pers* byście przepuścili (1). ◇ *3 pl m pers* by przepuścili (1). ◇ *con praet 3 sg m* by był przepuścił (4) *MetrKor*, *MurzHist*, *BielKron*, *WujJud*, przepuścił by był (1) *SkarŻyw*. ◇ *impers praet* przepuszczono (4). ◇ [fut będzie przepuszczono [może *N sg n od PRZEPUSZCZON*].] ◇ *part praet act* przepuściwszy (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. przepuszcza Bóg co na kogo, Linde także XVII w.

1. Pozwolić przejść, przejechać lub przewieźć przez jakieś terytorium lub przez granicę [kogo, co (żywotne), co] (23) : *BielŻyw* 112; po dvnayv na oštrowiech wyeze moczne porobyly niechczacz woylka mego przepwfczycz ktorebi szlo Dvnayem *LibLeg* 10/146v; a czy ktorzi tesz myely vcziekacz korabyamy [...] tich tesz nieprzepuśczone *LibLeg* 10/147, 10/64, 11/10, 182v; *UstPraw* K2v; *ABY* konie z Korony wywodzone nie były/ Stároštowie pilnie ftrzedz máią [...]. A któryby śmiał konie przepuścić [*equos sciens expellere ex regno JanStat* 1053] wiadomie/ iefli Stároštá albo Celnik/ ma przepać dwieście grzywien. *SarnStat* 291 [*idem UstPraw*].

przepuścić dokąd, do kogo (14): abifczie raczili nafcwego honcza przepwfczycz do Xyedza Mołkyewłkiego *LibLeg* 10/63, 10/151; Tego czáfu przyjechał pośel Wáfáfki żądac Krolá o pomoc przeciw Tátátárom [!] Przekopłkim/ albo przepuścić poślá do Mołkwy. *BielKron* 407v; długo fie [bracia] vrzędowi duchownemu y świeckiemu o to záftáwiáli: y máło do wielkiego krwie rozlánia nieprzyfzło: ledwie ie wblagano/ ifz ciáło święte [*Antoniego*] ná drugá ftronę rzeki do kościoła Pányy Máryey przepuścili. *SkarŻyw* 546; A iefliby Stároštá albo ktokolwiek iny/ któregokolwiek fšanu tákiego kupcá z towáry zá gránice Koronné przepuścić/ fołdrowác/ albo bronie chciáł/ albo fie tego ważyć śmiał: tedy kupiec té wlfytki towáry tráćie ma *SarnStat* 1233. *Cf Zwroty*.

[*przepuścić komu cum inf*: Potem przisla dziewicza Maria ku domv Caifasowemv y chcziala wnycz. Ale poslowie zidowsczi wnycz nyeprepuszczili gey y wygnali ia zloscziwie *SprChęd* 58.]

Zwroty: »dobrowolnie, wolno, swieobodnie przepuścić« [w tym: *dokąd* (3)] (2:1:1): bo krol ye^{go} m. przez zyemie fwe fwieobodnie ye [posłów] przepuścycz bedzie raczil *LibLeg* 11/49v, 10/57v, 11/155v; Trzeciego dnia przymknął fie bliżey náfz nieprzyaciel ku miáfstu Kánonor/ poślawfzy poślá fwego ábyfmy ie wolno przepuścili gdzieby chćieli iechác *BielKron* 459v.

»miedzy się przepuścić« (1): Tamże Tatarzy iako chytry miedzi fie ie [*Węgrów*] przepuścili [*sinebant eos per medium sui transire*] tak iż krol z bratem fwym Kołomanem nie obaczeni przefli. *MiechGlab* 15.

»przepuścić przez ziemię (i (przez) państwo) [czyją(-e)]« [w tym: do kogo (4), dokąd (1)] [szyk zmienny] (5): abi vm raczil vczynycz dla nałchey woley y prozbi abi vm. raczil przepvvcycz przez zyemye y przez panftwo vm nałche polli do wyelkiego xyedza mołkiewłkiego *LibLeg* 10/123v; on powiedział ze czie nieprzepvscze bowiem twoy pan niechcział poslow mich przepuvcycz przez ziemye swą do Moskwj *LibLeg* 11/10, 11/46v, 49v, 182.

Przen [dokąd] (1) : pokarał Pan Bog niezbożność ich iłz fię ziemiá pod nimi západłá/ y żywo do pieklá przepuściłá onych trzech *SkarŻyw* 492.

a. [Pozwolić wywieźć, wyeksportować [dokąd]: Przeto ma mieć [rada] [piłaná ná reiełtrze łumę rzeczy wżytkich/ które fie rodzą w pańftwie: vpátrowáć co może bydź názbýt: co do inłzýy źiemię przepuścić *CerGór* 31.]

2. *Pozwolić odejść, wypuścić na wolność [kogo] (6)* : a thego slyvbu slyvbuyą prozen nyebycz, zadnym wymyllyonym obyczayem, do thand, dokand by mya yego krolyewska myłólcz, [...] dołthatecznye mya nyepzepuvczył *MetrKor* 37/2, 37/4; Tego czału Ariftenes był dłuęo v krola w więzieniu wełpolek z żydy. Ten, dla wyłwobodzenia łwego y ich rzekł, trudno to ocz profić będziefz otrzymałz, ale żydy raczej przepułć *BielŻyw* 112, 31.

Zwrot: »przepuścić wolno« [w tym: dokąd (1)] [szyk zmienny] (2): *BielŻyw* 80; [biskup Czarnkowski cierpiąc w chorobie mówił:] Prze Bóg/ dobyy kto/ odpułczę. [...] [sługa jego, Tatarzyn] pomniác co więc pan mówił/ ofiárował mu fie z połługą fwą: Pánie/ powiádá/ day ty mnie báchmátá/ á kaź mię wolno do hordy przepuścił/ á ia ciebie zarezę *KochAp* 5.

3. *Przemieścić płyny (2)* :

a. *Odprowadzić wodę w inne miejsce [co skąd] (1)* : *Aquas ex planis locis evehere*, Przepuścić precz wodę z rownych płaskich mieyść *Mącz* 477c.

b. *Przelać przez coś; przen (1)* :

Zwrot: »przez gardziel przepuścić« = *przejeść lub przepić (1)*: *Abutor – Trawie*. [...] *Saepius tamen in malam partem pro Perperam, sive nimis licenter utor, accipitur*. Przez gar dziel [!] przepułczycz, *Zlié* vziycz. *Calep* 10b.

4. *Usunąć z organizmu zbędne substancje [co] (16)* : *Albo iefli niewieście miefyące przełtály cieć/ co narychley ie przepuścić* *SienLek* 52.

a. *Przeczyścić, spowodować wypróżnienie, stosując lewatywę lub odpowiednie lekarstwo (14)* :

Zwroty: »ciało przepuścić« (1): *A przeto iefli gorąca wilgość pánuie [w kobiecie mającej wrzody macy]/ á ma krwie dofyć/ á láthá młode/ pułćić krew z żyły pod kołtką v práwey nogi/ á potym y v lewey [...]. Ma też ciało przepuścić niektorym obyczáiem* *SienLek* 117.

»żywot przepuścić« [w tym: komu (6), czym (2)] [szyk zmienny] (13): *Też rzeczne Ráki tłuczone/ day z winem miáłko pić/ przepułci lekko żywot* *SienLek* 38v; *Zywot mu przepuścić páprotką y innymi lekárftwy ktore czarną zołć czyłcią.* *SienLek* 53v; *ále ieflił medł/ przedłye łobie żywot przepułć/ á bańkę [!] pod brodą połtaw* *SienLek* 81; *Kiedy żywot chcelz przepułćić A ciężkołci mu nie czynił/ Piy iuchę z rzodkwie wárzoney* *SienLek* 99v, 7, 38v, 39, 40v, 52 (13); [*SienHerb* 382a (*Linde*)].

b. Przebić wypuszczając ropę lub krew [w tym: [komu], czym (1)] (1) : thedy mu [koniowi] łkorę ná onéy žyle rošporz/ á to rošproćie vczyn gđzie gużik pobaczyłz: then gużik ná žyle nálaźły/ pułzcządłem przepuść/ iż krew wynidzie *SienLek* 178; [[w styczniowe dni] Możesz przepiecznie w łaźnię wnić I żyłę sobie przepuścić [venam scindere]. *MymerRegim* 18; już ten wszytek wrzod tak jest zmiękczoney i tak się już zebrał, i prawie miękuczki jest, tylko aby się już jeno przepuścił. A iż ij przepuścić potrzeba [...], iżby się ropa z tego wrzodu na wnętrze jej m(iłości) nie obrocieła *ListyPol* III 1551/91].

5. Rozpuścić w płynie [co na czym (= w czym)] (1) : Wziąć flaz/ fenum gręcum z apteki/ [...] á potym wyżać oliwę á włożyć w nią żywiczę/ ięczmienney mąki, á na ostatek przepuścić na winie mydło/ á tego mydła przyłożyć do tey oliwy *FalZioł* V 71.

6. Przebaczyć, nie potępić, potraktować pobłażliwie, puścić w niepamięć czyjeś przewinienie; parcere *Vulg, PolAnt, Mącz; ignoscere Vulg, Mącz; dimittere PolAnt; habere impune Mącz* [w tym: komu, czemu (85)] (96) : *BierEz* Cv; (*marg*) Młodości thrzeba przepuścić (-) Bo siłać bywa z młodości złych ludzy na świecie [...] a iż sie obaczą Przychodzą wiecz w inŹe stany a nie tak buyno skaczą *RejJóz* H8; [*bracia mówią do Józefa:*] Bo chocia ty iako mądry nam raczył przepuścić Lecz łumnienie czo wípomienie zawždy sie muŹi gryłcz *RejJóz* P2, C2v; gdy yako oni mogą mądrze ná wŹytko radzić/ ták ci nyebącznye pro sie aby yedno myeli: kto sie czuye nyechay przepuści *GliczKsiąż* L2, G3v; Athenianie [...] żałuiąc tego iż go [*Aleksandra*] kiedy ná sie pobudzili/ przeprosili go/ przepuścił im Alexánder. *BielKron* 123v, [852], 162v; Sed (quae facilitas tua) hoc magis dabis veniam quod se non mereri fatentur, [...] tym łatwiey ym przepuściłz ym pilniey niewinność śwą łprawuyą. *Mącz* 335c; *MycPrz* II B4v; IzalŹ Collátine/ kthorym mym włáfnym łynom nieprzepuścił/ łiołthry thwey łynom mam przepuścić? *Phil* E3; *OrzJan* 32; Przepuść: twemu kthoryć sie iuż dał w moc domowi/ Przepuść twemu kthory cie po łłufzen [!] ludowi. Przepuść teź y mnie łmutney/ co cię ták miłuię/ Ze nád cię nic miłŹzego ná świecie nie czuię. *PudłDydo* B4v; [*GilPos* 55].

przepuścić co (14): Widząc łámpierz iże łtrácił/ Nie máiac czymby záplácił: Xántowi sie ná miłość dał/ ProŹąc by nád nim lutość miał. On mu to łatwie przepuścił *BierEz* E; Thak iakom ya Erałmus myenyl y wlyłdzie łŹwoym pyłłal, myenyacz pana łana fyrliága bicz łzdrayczą czczy moyey. [...] a tho czom movyl thegom nyedoviodl. przethom zlie nany movyl. thego zalvyą. y dla pana Boga proŹchą abi my tho przepuŹczicz raczil. *ZapMaz* V S 2/335; A włzakoź [*Józef*] nam iuż włzytko przepuścił łaskawie łako brat miłofierny przyał w łaskę prawie *RejJóz* P4v; *BielKom* E3v; *Mącz* 151a, 279d, 371d; Do ktorego tám bieję pełna włtydliwołci/ ProŹąc aby przepuścił ty me włzetecznołci. W ktore Wenus y łowilŹ mnie łłupią wpráwili *PudłDydo* B3v; [*SłulŹnie sie teras łam na sie gniewam.* (-) An ne illud multum ferrent. Aza ym to będzie przepułczono. *TerentMatKęł* H7v]. Cf *Zwroty*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: iż (1), co (= że) (1), zaimek względný (1)] (3): Przepuściłz mi com cię winił. *BierEz* B3v; Panye myly [...] yako vynny v.m. syą vpokarzam y malzoncze v.m. y proscha prsze bok aby my v.m. przepuŹczyl ysz slvzebnyk moy krew swoyą [*lege: twoją*] przelal y ynsche skody y krszywdy vczynyl *ZapWar* [1544] nr 2609; Przeprafza kát pod pierzem w bucźnym kápelufzu Stráceńcá nieboraká: Przepuść mi dla Bogá/ Tu przed łádem gáionym/ niź wynidziem z progá/ Co z tobą czynić będe *KlonWor* 40.

Zwroty: »winę przepuścić« = *facere gratiam delicti, ignoscere peccata Mącz* [szyk zmienny] (4): ná przyczynę inych Pánow y Rycerftwá/ ktorým były iego posługi świadome/ Krol mu tę winę przepuścił *BielKron* 410v; *Mącz* 45b, 148d; Ná gwałt ktoby sie nie ftáwił/ także v grobley iáko v ogniá/ winy nie przepuścić. *GostGosp* 144.

»występ (a. przestápienie) przepuścić« (2): myly panowye raycze pokorny proszyemy wasch [...] abyszye nam wysthap przepvszczycz raczyly kthorycz szya stal nye slosczya nasha [...] alye nyesczeslywa przygoda a nyeopatrnosczya *ZapWar* 1535 nr 2413; Iż gdy thu vpádły brát twoy przeciwko tobie wykroczy/ [...] á prosi cie ábyś mu ono przelthápienie iego przepuścił/ dla imieniá Páná swoiego *RejPos* 120.

Szereg: »przejrzeć, (a) przepuścić« (2): kthorzy nic práwye dzieciyam ftwym przeyrzec á przepuścić niechcá/ yedno ileby ná nye weyrzeli/ tyle chłóft onym y láżien zádaia y palá. *GliczKsiqż* G3v; Scilicet equidem istuc factum tibi ignoscam, I wierę prawdá miły dułzko/ wiecći [!] tego mam przeyrzec/ mam ci to przepuścić. *Mącz* 371d.

W przen (3) : á zelzywość iego [*cudzołożnika*] zgładzoná nigdy niebędzie: Bo zawifna miłość/ á zápalczywość mężowa/ nieprzepuści w dzień pomfthy/ áni sie da vchwyćić czyieykolwiek próżbie/ áni przymie ná odkupienie obfitych dárow. *Leop Prov* 6/34.

Fraza: »przepuści [komu] oko [czyje]« = *non parcat oculus Vulg* (2): *Leop Ez* 9/10; Vklónił sie mu Dawid aż do zyemie á rzekł: [...] oto iest ftuká płázczá twego od dołu/ zem cię w ftwych ręku miał/ á przepuściło tobie oko moje w iáłkini będąc/ ániż ia ręku ftwych ná cię kiedy wzniołę. *BielKron* 67.

a. O Bogu lub w Jego imieniu: wybaczyć grzech (59) : *BierRaj* 21; Iż gdy [*Bóg*] przepuńczy jednemu Vcinij ímiałocz drugyemu *RejKup* bb2; Iudáłz gdyby był dłuzyi nietracąc się żyw zoftál vcieł by się był do paná Chriftuła/ á bóg by mu był przepuścił/ acz tak ciężkie złoczynftwo popełnił *MurzHist* K2; *KrowObr* 160 [2 r.]; Y rzekł Pan [*do Jonasza*]: Ty żałuielz bliufzczu/ około ktoregoś nic nierobił [...]. A iábym niemiał przepuścić Niniwie miáftu ták wielkiemu/ w ktorým ludzi iest więcey niż fto y dwádzieścia tylięcy *Leop Ion* 4/11; y przepuščę im iáko więc odpuščza człowiek ftynowi fwe^{mv} ktory mu vftluguie. *Leop Mal* 3/17; *BibRadz* 2.*Petr* 2/4, 5; *BielKron* 12v, 92, 467; Myáfto Ieruzálem zacne było v Páná/ á wždy mu nie przepuścił. *RejPos* 195v *marg*; Vczże sie tu moy miły Krześciánłki człowiecze/ co to iest łákomftwo/ á iáko zá ten grzech áni niebu/ áni zyemi/ áni żadnemu ftworzeniu/ nigdy Pan Bog przepuścić nie raczył. *RejPos* 220, 49, 195v, 196; *KuczbKat* 20; *RejZwierc* 205; A P. widząc grzech Lucyperá y Aniołow iego: nie przepuścił im/ áni im dał czáfu do pokáiania *SkarŻyw* 258; Lecż on tylo fię o te świeckie rzeczy fráłował/ nieprofząc Paná áby dułzy przepuścił *SkarŻyw* 263; y pogroził im P. Bog írodze/ łádem y karánim ftwoim/ doczeńnym y wiecznym/ íłz mężoboycy przepuścić niemiał/ ktoryby śmiał zábić człeká ná obraz Boży ftworzonego. *SkarŻyw* 271, 269, 557; *ArtKanc* L12; *LatHar* 593; *WujNT* 2.*Petr* 2/4, 5; Przepuść Pánie/ przepuść ludowi twemu: á dziedzićtwá twego niepodaway ná háńbę *PowodPr* 81, 11.

przepuścić czemu [= co] (3): *cf Zwroty*.

przepuścić co (21): *MurzNT* 88v; *RejAp* 46; thego ták márnego przypadku ludzkiego/ ktory iest iáko fontaná á źrzodło wftyftkich inych rzeczy złych/ nigdy żadnemu ftworzeniu przepuścić nie raczył. *RejPos* 199v, 184v, 199, 200; Niecháy sie rozmyfli iż nie tylko człowiekowi/ ále

oney fláchetney creátorze Anyołowi świátłósci tego przepuścić nie raczył. *RejZwierc* 47v; Iużes fie náfluchał dekretow iálnych Pánfkich/ iż tego żadnemu narodowi/ by też y nawdzięczniefzemu łobie nigdy przepuścić nie raczył/ ktorykolwiek wzgárdził fwiętą wolą iego *RejZwierc* 259, 125v; *WerGość* 230; [A przepuść nám náfze winy/ Boć też i my przepuścżamy/ wízelkiemu ktory nám winién *MurzNT Luc* 11/4 (*Linde s.v. przepuścić*)]. Cf *przepuścić co między kim*; *Zwroty*.

przepuścić co między kim (1): A tak gdy tego Pan nigdy przepuścić nie raczył y między ludem fwoim/ gdy poznawał iáką niewdzyęczność między nimi *RejPos* 215v.

Zwroty: »grzech(y), grzechom [czyim] przepuścić« = *ignoscere peccatis Vulg* [szyk zmienny] (7:1): a wždy mu namiłóściwízy pán grzech iego przepuścić ráczył. *MurzHist* 12, 12v, P2; Abowiem Pan Bog fwięty/ y mocny zawińnik iefth: á nie przepuści niecotam y grzechom wáfłym. *Leop Ios* 24/19; *RejPos* 200v; BO pátrz iáko Pan ten grzech záváždy ná wielkief pieczy miał/ á nigdy go nikomu przepuścić nie raczył. *RejZwierc* 64; *WujJud* 234v; *SkarŻyw* 99.

»grzechy przepuścić« = *udzielić rozgrzeszenia* (2): *WujJud* 89v; Komu grzechy przepuścicie Y od nich go rozwiázecie. Temu będą odpuścżone Tu y w niebie rozwiázane. *MWilkHist* L.

»złemu (a. złym), złościom [czyim], złości [czyje] przepuścić« = *parcere iniquitatibus PolAnt* [szyk zmienny] (2:2:1): *BibRadz Ier* 33/8; Pátrzayże iż mu [Pan] przedfię złości iego przepuścić nie raczył. *RejPos* 198v; bo Pan iefł fwięty/ mocny/ y zarzliwy o cześ fwoię; nieprzepuści złościom wáfłym. *SkarŻyw* 504, 482; á żáden ná to nigdy nie baczy/ że Pan złemu przepuścić nie raczy. *ArtKanc* P3.

Szeregi: »nie przepomnieć ani przepuścić« (1): A nigdy przepomnieć áni przepuścić żadnemu tego [tj. grzechu] niechciało Boftwo fwięthe iego. *RejPos* 200.

»nie przeźrzeć ani przepuścić« (1): Gdyż wiefz iáko tego grzechu żadnemu ftworzeniu od wiekow przeźrzeć áni przepuścić nie raczył *RejPos* 200v.

»nie cierpieć ani przepuścić« (1): A to wáfłtko chocia dobrze czynili/ y w dobry obyczay czynili/ iedno iż czynili nád wolą y nád rofkazanie Pánfkief/ nigdy tego żadnemu Pan cierpieć áni przepuścić nie raczył. *WujJudConf* 9.

»ani zaniechać, ani przepuścić« (1): iż tho záváždy była przemierzła fpráwą przed Máyeftatem fwiętym iego. A nigdy tego żadnemu ftworzeniu fwemu áni zaniechać áni przepuścić nie raczył. *RejPos* 199.

7. Nie wyrządź komuś (rzadko: czemuś) czegoś złego [w tym: komu, czemu (103)] (107) :

a. Darować karę (5) :

przepuścić czego (1): zesmy przeczywko vam y vrzadv wasshemv barzo wystapyły a gdysz thesz yego krolewska myłocz zoszoblywey dobroczy a myłoczyerdzya swego kaszny ynszey za then wysthapek przepvsczyz nam raczył *ZapWar* 1535 nr 2413.

przepuścić co (2): Krol fpráwę iego wyfluchał/ A Enułá ná śmierć fkażał [...]. Ezop zá nim sílno prosił/ Aby mu to Krol przepuścił *BierEz* F4; gdy zaś kto morderftwa/ cudzołoftwa/ porubftwa/ i infzé wízelakief złoczyńftwa płodzi/ tému wáfłtko przepuścżono chyba że by był barzo wielką nędzą. *MurzNT* 88v.

a. O Bogu (2) : On przepuści sirotce z wyełką círpliwofcyą/ Dufse nędznych vbogich wybáwi z litofcyą/ Od zdrády y od gwałtu *LubPs* Q4v.

przepuścić co (1): iż iefliby [Pan] był thám [w miastach sodomskich] znalazł dzieięć fprawiedliwych/ iż wżytkim innym chciał dla nich przepuścić on frogi gniew fwoy. *RejZwierc* 266.

b. *Nie wyrządzić szkody, nie zabić, mając taką możliwość, oszczędzić; parcere Miech, Vulg, PolAnt; prohibere PolAnt [w tym z przeczeniem: potraktować źle tak jak wszystkich innych (wszystkie inne), też napiętnować (64)] [w tym: komu, czemu (98)] (102) :* *BierRaj* 22v; Mniemacie być pform przepuścił/ [ten] Ktory y woły połupił. *BierEz* 13v; *OpecŻyw* 32v; Athila maiącz lutoć nad nią nie tilko iż ią pufcił wolno, nadawłzy iey fzat y pieniędzy/ ale też y infzym czo przy niey było poimano, wżytkim przepuścił. *MiechGlab* 56, 49, 57; *RejPs* 163v; A Páweł S. [Rom 11/11-24] vpomina onego/ ktory w łásce bożey ftoi/ áby fye w fercu fwym nyepodnośił/ ále żeby fye bał/ áby yáko Bog przyrodzonym rozgam nyepzepuścił/ yemu fye też tákyez nye ftało. *KromRozm III Dv; Diar* 22; Aleć wam iefztze ná tym máło było/ iżeście Pánnę Máryą y Syná Bożego Pána Iezu Kryftá pofromócili/ Duchowi Swiętemu teżeście niepzepuścili *KrowObr* 156, 154v; Abowiem nie ieft lud mądry/ przetoż też nie zmiłue fie nád nim/ ktory go wczynił/ y ktory go fтворzył/ nie przepuści mu. *Leop Is* 27/11; Zrucił ná doł Pan á niepzepuścił/ wślyckie ozdobne rzeczy Iákobowe *Leop Thren* 2/2, 2.Reg 12/6, *Is* 9/19, *Zach* 11/6; Abowiem terazem poznał iż fię boifz Bogá/ gdiżes niechciał przepuścić y iedynemu fynowi fwoiemu mnie k woli. *BibRadz Gen* 22/12, *Gen* 18/26, 22/16, 1.Reg 15/9, 15; A iefliby czterdzyeści było dobrych w Sodomie/ przepuścifzli wżytkim? Rzekł Pan: Nie pobiłbych ich. *BielKron* 12; á gdyżes [Abraamie] tak ftały w moim rofkazaniu iżes fynowi iedynemu nie przepuścił dla mnie/ będę tobie dobrorzeczył *BielKron* 13; Porąził tedy Saul Amalechity/ á przepuścił krolowi ich Agág y dobytku iego. *BielKron* 65; teraz obáčz iefli twoie zdrowie nie było w ręku moich/ á przepuściłemci *BielKron* 67; Rzymiánie Azyą y Afrykę zwyciężywśly/ Zydowfkiey ziemi byli przepuścili. *BielKron* 265v, 12 [2 r.], 65, 73, 117v, 215 (18); *GrzegRóżn* C3v; Trucidant inermes iuxta atque armatos, Ták zbroynym yáko y niezbroynym niepzepuścili. *Mącz* 179d, 443a; żeś [...] ná tym Seymie Wárszáfkim/ rozgniewał Połfy/ Kśiężą/ Dworzány: Ná kóniec/ Króle y Céfárze/ nikomuś tám nie przepuścił *OrzQuin* D4v; *SarnUzn* C2; *GórnDworz* T2; *HistRzym* [118]; *RejPos* 106v, 107; *BiałKat* 88v, 138v; *BielSat* N4v; *RejZwierc* 124; *BiałKaz* H; Acżkolwiek lepak wiele fałszu iego niektorzy wćzeni ludzie obacżyli/ okazali y po wyrzucáli [!]/ wśzákże temu mieyfcu przepuścili/ dla tego pewnie/ że fię y do iych fekty zgodziło *BudNT* Ii3v; *CzechRozm* 140; *PaprpPan* Z, V3v; *KarnNap* C2v, D4; *SkarJedn* 137; *KochPs* 135; Czáfu tego ten okrutnik y dziatkom á niemowlętom Chrześciańfkim nie przepuścił *SkarŻyw* 46; Nie przepuścił [św. Wincenty] nikomu ná kázaniu fwym/ pánom/ krolom/ y przełożonym/ złości ich y grzechy ná oczy im kładąc *SkarŻyw* 310, 286, 317; *KlonŻal* Dv; *OrzJan* 103; Coż tedy rzeczymy na to: Iefli Bog zá námi/ ktoż przeciwko nam: ktory też włáfnemu Synowi nie przepuścił/ ále go zá nas wśzytkie wydał *WujNT Rom* 8/32 [przekład tego samego tekstu: *BierRaj*, *GrzegRóżn*, *RejPos* (2), *BiałKat*, *BiałKaz*, *KarnNap* (2)], s. 306, *Rom* 11/21 [2 r.], 2.*Cor* 13/2; Vćišnimy vbogiego y fprawiedliwego/ y nie przepuścmy wdowie áni ftařcowi/ áni fie oglądamy ná dawną síwiznę. *PowodPr* 64, 11 [2 r.], 68; *SkarKaz* 45a, 519a; Pewnie P. Bog o takie śieroty y wdowy y inne podeptáne y złupione/ [...] czynić będzie/ á kroleřtwu nie przepuści. *SkarKazSej* 703b, 700a.

przepuścić od czego [= *nie wyrzucić czego*] (2): Okrutny vmyśl iego: będzie zachowywał flowá twoie/ á nie przepuści tobie od złości/ y więzienia. *Leop Eccli* 13/15. *Cf przepuścić kogo od czego.*

przepuścić kogo [= *komu*] *od czego* (1): Ofmy rzekł, wczora ten infze od śmierci przepuścić mógł, dzis sam sobie pomoci nie może dać *BielŻyw* 164.

przepuścić czym (1): á nic sie áni bogá/ ani ludzi niewłytdaią nád vbogiem i roćięgáć możności swoich/ á owlfem sie łtego chłubią/ powieściami swemi ktorem i nadz y łamemu bogu nic nie przepuścą. *RejPs* 106v.

przepuścić w czym (1): Ten [król Aza] oycowłkie bálwochwálftwo wykorzenił s pokolenia Iudá/ y máłce swey Mááthán w tym nie przepuścił/ popalił iey ołtarze/ modły/ y łzkáradé obrázy *BielKron* 83v.

W przeciwstawieniach: »pobić, wysiec, zgładzić ... przepuścić« (3): Rzekł Pan/ przepuściłbych y dla dzyefiáci/ á nie zgładziłbych wśzytkich. *BielKron* 12; [Izraelici] wyłiekli żony/ dzyeći/ dobytek/ żadnemu nie przepuścili *BielKron* 52v, 214v.

W połączeniu szeregowym (1): á pomorduie ie łrogim mieczem/ nie przepuści im/ áni im pofolguie/ áni łię zmiłue nád nimi. *BibRadz Ier* 21/7.

Zwrot: »żadnemu nie przepuścić« [szyk zmienny] (4): [Grekwie] krzyk huk po wśzytkim miełcie wczynili/ lud pośpolity złęky mordowáli/ ktory sie im náwinął żadnemu nie przepuścili *BielKron* 60, 47v, 52v; Iełtem ia bicż Boży/ Ktory/ Máchometowę wiárę wśzędzie mnoży. Nie przepuścżę żadnemu kto nie Belfermanem *BielSen* 8.

W przen (2) : Práwicá moiá nie przepuści złośńnikom/ a miecz moy nie zówściągnie łię od tych kthorzy wylewáiá krew niewinná ná źiem i. *BibRadz 4.Esdr* 15/22; iż téż przebieżawłzy tym niełtychánym y niewyłownym zbytnim wśzeteczeńftwem łwoim/ wśzyłtkie wtydu y czyłtości infzych táiemnice/ łámá náołtátek żadney częłści łprołnego łciérwu łwego nieprzepuści. *OrzJan* 21.

Przen [w tym: z przeczeniem (5)] (7) : Święty Ambroży piłze o winie/ iż gdyć miłtrzowi łwemu napirwłzemu [tj. *Noemu*] wino nie przepuścił/ á ku wtydu wiecznemu go przywiodł/ á coż dziliefyłzego Bachá iáko nie ma zbláźnić gdy sie vpije. *BielKron* 6; Bo naprzod Heretycy łwiát iákmiarznizac niemáiá: y choć przeciw iáłnemu piłmu/ Niedzieli czáłsem nieprzepuścżą. *PowodPr* 51.

a) Wszystkich spotkać, nikogo nie ominąć (5) : Stárzy páłtrząc ná káždy dzyeń/ gdzye páni chodziłá/ (A komu kiedy zdradliwa miłość przepuściłá?) [...] w łercu myłlili/ Iákoby swey byłtrey żádzey dofyć wczynili. *KochZuz* A2v.

Fraza: »śmierć nikomu nie przepuści (a. [komu] przepuścić miała)« (2): Y tego mi téż żaden zá złe mieć nie będzie/ iż thym kthorym łmierć łłufłnie przepuścić miáłá/ niełmiertelney łławy pragne *GórnDworz* V4v; *Mors nemini parcit*. Śmierć niko^{mv} nie przepuści. *WysKaz* 46.

Zwrot: »żadnemu nie przepuścić« (2): Lecz przygoda gdy chce skarać łzuka miełtca łwego Ta żadnemu nie przepuścił trapi y prawego *RejJóz* G6; *RejWiz* 44v.

α. Z przeczeniem: zgwałcić jak wiele innych (2) : [papież Paweł III] wpfotliwich wczynkach Káligułę álbo Neroná przewyłzłzał/ gdy y łwoiey corce Konłtanciey nieprzepuścił/ y prze tę przyczynę iey meżá Bołłiułá z Forćiego otruł *BielKron* 234.

nie przepuścić w czym (1): [Nero] w lubości cielesney przeciw przyrodzeniu y zákonowi fie kochał/ tak iż matce y fioftróm włafnym w tym nie przepuścił *BielKron* 145.

8. Zwolnić ze zobowiązania, nie wyegzekwować (2) :

przepuścić kogo z czego (1): gdy ona godzina przyźła gdy był przyrzekł śtanąć, tedy on śtanął y śzedł do Dionifiuła żądaiącgo aby towarzyśza iuż z ślubu przepuścił gdy iuż śam śtanął. *BielŻyw* 32.

przepuścić komu co (1): á śprawimy thák reyeśtrá [...] nádzyeie y wiary űwoiey w śercach náłznych o Pánu náłzym/ iż zá wípomożeniem iego świątym będyem záwždy gotowi kiedykolwiek nas będye powołać raczył/ do tey tho licźby náłzey/ á pewnie iá nam miłościwie przepuścić będye raczył. *RejPos* 193v.

9. Zesłać, zwłaszcza coś złego, karać lub doświadczać czymś (zwykle o Bogu); *facere, mittere Vulg, PolAnt; concitare Miech; dare, immittere Vulg; inducere, percutere PolAnt; permittere [cum A cum inf pass] Cn* [w tym: *na kogo, na co* (102)] (114) : ktory Krol Ian rychło pothym oślnął/ Bog przepuścił iż [= *ponieważ*] łupił kościoły y kapłáńskie dochody y śkarby pobierał. *BielKron* 326.

przepuścić kogo, co (106): przepuścił nany myły bog nyemocz czyąźką y śzmyerteluą [!] *PowUrb* +; Patrz tu iako świąty człowiek [tj. *Jan Chrzciciel*] marnie zabit/ dlá niewiaśty złościwé. O boże miły iakoż ty to przepuściłś albos przepuścił na miłégo krzciciela *OpecŻyw* 48; A to [zaparcie się Jezusa] buog na Piotra przepuścił/ aby śie Piotr lutości nad ijnymi mietz vczył *OpecŻyw* 113, [27]v; Ale pan Bog z łafki śwey, Sophiego krola perkiego nan [na *Selembega*] przepuścił, ktory go niekielko razow poraził *MiechGlab* 69; *MetrKor* 59/75, 61/223v; Quantas ostendiűi mihi tribulationes multas [...]. Miły panie iakos wielkie przepuścił na mię śmutki *WróbŻółt* 70/4, k. Z4v; *RejPs* 154v; *SeklKat* F3v; a iesli by na myę pan Bog śmiercz przepuścił do tego czassu theda ony maią tho Imienye dzierzecz *ZapWar* 1549 nr 2658; *KromRozm III* L3; *RejWiz* 95v; O grzechach Iudźkich/ prze ktore Pan nieprzyaciela ná nie przepuścił/ ktory wyłupił kościoł Boży w Ieruzálem *Leop* 3. *Reg* 14 arg, *Ex* 8/21, *Deut* 11/25, 2. *Par* 7/19, *Os* 9 arg; Tedy ia teź to ná was przepuścił trách/ śuchoty/ gorączkę/ ktore wam oczy zniśzczą *BibRadz Lev* 26/16; Y przepuściłem ná nie włytyki śłowá przymierza tego [tj. *groźby w nim zawarte*] ktorem rofkazał áby ie pełnili/ ále oni temu nie czynili dośyć. *BibRadz Ier* 11/8, *Lev* 26/21, *Deut* 28/22, 2. *Reg* 24 arg, 2. *Par* 7/13, *Ez* 14/21; Wyciągnął tedy Moizęś rękę wzgorę/ wnet Pan Bog gromy przepuścił wielkie y grady z łyfkániem *BielKron* 29v; Gdy przydzycie do zyemie Kánáneykiew/ [...] á przepuścił ná dom ktorego ránę trądową/ idź do kápłaná á rzecz mu thák: [...] *BielKron* 37; A gdy ośiedli Izráelśką zyemię/ przepuścił ná nie Pan Bog Lwy ktory ie zábijáli. *BielKron* 89; iáki gniew bogowie przepuścił ná Tullulá y ná Rzeczpośpolitą dla niedbálości pośług ich *BielKron* 102; coć Pan Bog przepuści ná was thoć y námię/ iednákiey fortuny śwámi chcę wzywać *BielKron* 244v, 29v, 56v, 63, 73, 90 (13); Cobyśmy z tákowym Tyránnem (gdyby go Pan Bóg ná nas przepuścił) śobie poczęli/ gdyby ón zápómniawły Przyśięgi śwéy/ Práwá nam łamał *OrzQuin* S2; Prze tę krzywdę y háńbę śwą/ przepuści Pan Bóg ná nas *Virgam Affur. OrzQuin* Y2v, Y3v; *Prot* B2v; *RejAp* 135; *HistRzym* 128; Thák iż ná Fáráoná przepuścił záby y ine dziwne rzeczy/ á ná nie [Żydów] ogniűte węże y ine śrośłśze plagi dopuśzczáć raczył. *RejPos* 56; Tákież prośił/ iesli byś przepuścić miał głód/ ábo śrogie walki/ ábo śrogi miecz ná then nędzny lud/ zmiłuy śię nád nim/ á odwroć gniew śwoy świąty od niego. *RejPos* 75v, 50, 75v, 83, 85v, [154], 204v, 322v; *KuczbKat* 375;

GrzegŚm A; A thák nalepiey łobie czáfłow áni przypadkow nie przekládác/ á záfwdy dobrej myłli być/ á co Pan Bog przepuści/ w łkromności á z dobrą myłłą znošić *RejZwierc* 152, 138v, 139v; *BudBib* I 346d *marg*, 409b *marg*; *BiałKaz* Cv, K2v; Y rzekł Iehowá Elohim [...] nie dobrze człowiekowi być łámemu etc. y przepuścił Iehowá Elohim/ łen ná Adámá *CzechRozm* 16; [*Pan*] Záchował Sámáryą wíatrem tylko ktory ná Syryány przepuścił. *CzechRozm* 255v, 142; *Oczko* 5v; *KochPs* 125; przepuścił [*Pan Bóg*] taką myłł ná łługę łwego drugiego Antoniego [...]: iákoby ná deń nie było dołkonálzzego łługi Bogu. *SkarŻyw* 51; Tę pokufę przepuścił nań Pan Bog/ áby łobie nie dułájąc y łile łwey/ w wytrfaniu onego żywotá/ włzyćek łie tylo łáfką á miłofierdzim Bożym nád łobą łzczyćil. *SkarŻyw* 166, 36, 259, 283, 293, 480, 508, 589; *MWilcHist* Iv; *ArtKanc* M5; *BielSen* 13; *GrabowSet* M2v; Niechay dżiś ná oko znáią/ Ze cię dobrzy łtrózem máią. A przepuściłzli co ná mie/ Złituiefz łie záfie/ Pánie *KochFrag* 20; *OrzJan* 27; przez ták długi czás wołam do ciebie/ á tyś odwrócił twarz łwoię odemnie/ przepuściłes ná mię bolešci/ á málo kiedy czyniłz mię wolną od nich *SiebRozmyśl* E4; *PowodPr* 59; *PudłDydo* B2v; [Których kmieci i ogrodników p. Piotr Kołaczkowski pustoszyć nie ma w tej wszytki majętności okrom tego, ješliby Pan Bóg przepuścił mór. *InwSzlachKal 1565 nr 13*; *BiałPos* 100 (*Linde s.v. przepuścić*)]. Cf [*przepuścić co miedzy kim*]; *Ze zdaniem dopełnieniowym*; *Fraza*, *Zwroty*.

[*przepuścić co miedzy kim*: gdyż Bog tym nas zá grzechy náłze ielzce przed Confoederatią pokarał/ że przepnšcił [!] miedzy námi roznošć wiar/ y Heretyctwá *Respons* L4.]

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); zawsze: iż] (5): Auertiłti nos retrorłum połt inimicos nołtros [...]. Przepuściłes na nas yžełmy włtecz vciekali przed nieprzyjacielmi/ á ci kthorzy nami gardzą rozdrapali nas łobie. *WróbŻołt* 43/11, 106/40; *SeklKat* M3; A nyemogę ináčzey rzec/ yedno iż to Bog ták ná nye przepuścił/ iż łye myedzy łobą nyerozumyeyą/ yáko ná ony/ ktorzy/ záfzeli byli budowác wyeżę Bábilońfką *KromRozm I G2*; *BielKron* 91.

W charakterystycznych połączeniach: przepuścić bojaźń, bolešci, febrę, głod (8), grom(y) (2), krola (asyryjskiego, babilońskiego) (3), łwy, łyskawice, miecz, mor (2), niedostatek (2), niemoc (5), nieprzyjaciela, nieurodzaje, niewolą (2), ogień z nieba, piorun, pokusę (2), powietrze (zarażenia powietrza) (4), ranę trądową, smoka, smutki (smętek) (2), srogi bicz, sromoty, strach (2), suchoty, suszą, ślepotę, śmierć (gwałtowną) (5), (u)trapienie, tyraństwo, węże ogniste (2), wiatry szkodliwe, wiele szkod, występki, żaby.

Fraza: »alboć to ná mię diabeł przepuścił (diabli przepuścili)« [*wyraża złošć*] (3):Ale my gdy łie nam iáka przygodá trefi/ iż łie albo ktory łłucze/ albo vráži/ albo nań iáka ina przygodá przypádnie/ tho wnet z dyabłem ná plác/ alboć mię tám był dyabeł wegnał/ alboć tho ná mię dyabeł przepuścił. *RejPos* 257v; Alboć mię tu byli dyabli ná ten czás przyniełli/ alboć to dyabli ná mię przepuścili. *RejZwierc* 139v, 139v.

Zwroty: »karanie, kaźń przepuścić« [*szyk zmienny*] (2:1): Záfłte trzebá łię te⁸⁰ obáwác/ áby w krotce nieprzyłzedł czás/ gdyby nas tákze wzaiem łam Bog wzgárdził/ á karanie zá domową krew/ łpráwiedliwe á cięłzkie przepuścił [*poenasque ... a nobis expetat*] *ModrzBaz* 142v; Y palili ofiáry zdechłemu trupowi. Co pan widząc/ gniewowi łwému wódze pušcił/ A ná lud niepołłufzny łrogą kaźń przepuścił. *KochPs* 161; *ArtKanc* R17.

»przepuścić plagę« = *mittere plagam Vulg* [szyk zmienny] (10): Wypuść lud moy/ áby mi offiárował: bo zá thym rázem przepuścżę wffýftkie plagi moie ná ferce twe/ y ná słuźebniki twe/ y ná lud twoy *Leop Ex* 9/14; Powftał lud á náchwytął ptakow do wtorego dnia y náfuźył/ á iefzczé im było mięśo w gębie/ kiedy Pan przepuścił ná nie plagę wielką iz ich pobił wiele. *BielKron* 40; Zydowie piźą w fwych glozach/ iz przeto Bog nań [na Dawida] tę plagę przepuścił/ iz fie od łóżá tey nocy żeńfkiego nie ftrzymał. *BielKron* 70, 43, 63, 86, 395v, 420v; *RejPos* 202; *WerGość* 219.

[»pomstę przepuścić«: A przeto Pan Bóg tak się obchodził z ludźmi pierwszymi, iz, gdy kto zgrzeszył, natychmiast na niego pomstę przepuścił *Kaz* 97.]

»przepuścić co złego, wszystko złe (a. wiele złego), złe rzeczy« = *immittere mala Vulg* [szyk zmienny] (2:2:1): *PatKaz III* 99v; Przepuścżę ná cię złe rzeczy/ wdowftwo/ vboftwo/ głód/ miecz/ morowe powietrze/ ná fpufthoffenie domow twoich *Leop 4.Esdr* 15/49; Pátricij byli powinni boznic álbo poľug ich doględáć/ y wftytkich modł ktore ná ten czás mieli/ áby ich bogowie dla iákiego nierządu co złego ná nie nie przepuścili. *BielKron* 99, 382; wftytko co rofkazałéś czynić iym nie czynili/ przetoś przepuścił ná nie wftytko to złe [*evenit eis omne malum*]. *BudBib Ier* 32/23.

W przén (4) : Iuź mi co lepszé zamki wzięłá okrutná dzicz/ Práwie Pan Bog przepuścił ná mié ten frogi bicź *BielSen* 13; Aczész obrázon/ wźdyś niechciał frototy/ W świcie przepuścić/ ná moie proftoty. *GrabowSet* M2v; [*Mojżesz powiadał*:] że Pan Bóg dla grzechów náfzych miał przepuścić ná nas kły bełtyy okrutnych *OrzJan* 27; tedyby nie dziw/ żeby ná domowe Tyráńftwo záтым Pogáńfkie Pan Bog przepuścił. *PowodPr* 59.

10. Pozwolić, zgodzić się na coś (3) :

przepuścić co (1): TÁkże obiecuiemy/ iz wykłádów nie przepuścimy/ áni wywodów zádných z Práwá obcégo *SarnStat* 87; [thedy wssedł Jesus wkosciol y nalasł przedaiacze, aby czyysczy [*lege*: ci iści] wczas slusby offierowały owcze ynne bydło (a wthem znamyonvge ssye lakomstwo Caplanow ssidowskich, ktoris prze sswoy vzytek ssa tho przepusczyły) *SprChęd* 13].

przepuścić komu cum inf (1): Tedy poczęli mowitz/ Przepuściami to tey dziewici [*Marii*] tako choditz [*tj. żyć w dziewictwie*]/ a nieprzymufimy iey nám poľufłney bytz/ w wiedzy nowy obyczáy między nás *OpecŻyw* 4; [Ales przidzie godzina a czas, as przepvsczy wam on pan wssechmogaczi powiadacz swego bostwa tajemnyce. *SprChęd* 153, 142].

[*cum A cum inf*: A wyrzawssy tho Annas y Caifas [...] rzekli ksobie: czo vczynimy? acz przepvsczimy ge tako stacz, wybawion bendzie snassym rozprossenym. *SprChęd* 86.]

Przen [*czemu cum inf*] (1) : A przeto ia nie przepuścżę vftam fwym zmilczéć tego/ Muźę mowić w vtrapieniu duchá mego nędznego *LubPs* hh6v.

11. Przekazać, dać [komu co] (1) : Krol chłopkom wołóści iego [*Spytka Melsztyńskiego*]/ ktorzy to muřieli z przymufzenia zá Pánem czynić/ przepuścić kazał *StryjKron* 587.

Synonimy: 1. *dozwolić, pozwolić, zezwolić*; 2. *odprawić, uwolnić*; 4.a. *oczyścić, przeczyścić, przepurgować*; 6. *darować, przebaczyć, przepomnieć, przeźrzeć*; a. *rozgrzeszyć, rozwiązać, zgładzić*; 7.a. *darować, przebaczyć*; 9. *zesać*; 10. *pozwolić, przystać, zgodzić się*; 11. *dać, darować*.

Formacje współrdzenne cf PUŚCIĆ.

Cf PRZEPUSZCZENIE, PRZEPUSZCZON

